

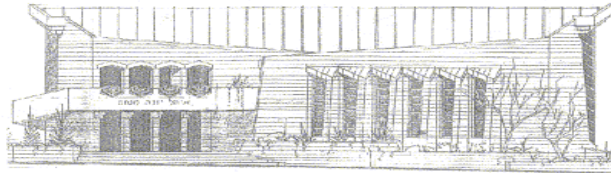
Ohel Yonah Menachem

Synagogue &
Community Center

Rabbi David Spektor

דוא"ל:

vaad@ohelyonah.com

אוהל יונה מנחם

בית כנסת
ומרכז קהילתי

הרב דוד ספקטור

אתר אינטרנט:

www.ohelyonah.com

דרשת חוקת תשע"א מאת הרב דוד ספקטור בנושא:

הבאר והסלע ומה שביניהם

שבת שלום וחודש טוב. פרשת חוקת היא פרשה רטובה מלאה מים. זה מתאים לקיץ החם. התורה מספרת ולא בפעם הראשונה, שבמדבר החם יש מחסור גדול במי שתייה. ולא הָיָה מֵיִם לַעֲדָה וַיִּקְהְלוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהֱרֹן (כ,ב). הפעם זה קרה מיד אחרי מות מרים. ומסמיכות זו נלמד במסכת תענית (ט): "רבי יוסי ברבי יהודה אומר: שלשה פרנסים (מנהיגים) טובים עמדו לישראל, אלו הן: משה, ואהרן, ומרים. ושלש מתנות טובות ניתנו על ידם, ואלו הן: באר, וענן, ומן. באר - בזכות מרים, עמוד ענן - בזכות אהרן, מן - בזכות משה. מתה מרים - נסתלק הבאר. שנאמר 'ותמת שם מרים', וכתוב בתריה (כתוב אחרי זה) 'ולא היה מים לעדה', וחזרה בזכות שניהן." ומפרש רש"י שם: ש"בארה של מרים - (הוא) סלע, וזבין (זורמים) ממנו מים, והיה מתגלגל והולך עם ישראל (משך כ-40 שנה), והוא הסלע שבו הכה משה, שלא היה רוצה להזיל (להוציא) מימיו בשבילו, לפי שמתה מרים." ועוד מפרש רש"י: שבאר המתגלגל (עוקף מי שתיה) "חזרה בזכות שניהן (בזכות משה ואהרן) - שכן כתיב 'ודברתם שניכם אל הסלע ונתן מימיו'." פירוש רש"י לא כל-כך מובן. נכון שה' ציוה למשה ואהרן הפעם לדבר אל הסלע, אבל זה לא מה שקרה בפועל, אלא (כ,יא) וַיִּכֶּם מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ וַיַּךְ אֶת הַסֵּלַע בְּמַטְהוֹ פַּעַמַּיִם וַיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ מַיִם רַבִּים. זאת אומרת שהכאת הסלע עזרה מאד ויצאו מים רבים. וזה ממש להיפך מה שכותב רש"י: "שלא היה רוצה להזיל מימיו בשבילו, לפי שמתה מרים." ונראה שרש"י היה מוכרח לפרש כך מפני שלשיטתו אין הבדל בין הבאר לסלע, כפי שהוא כותב במפורש "בארה של מרים... הוא הסלע שבו הכה משה." אבל יש מפרשים באופן אחר. ונראה שיש כאן שני דברים שונים: הבאר והסלע. הבאר הוא באר מתגלגל שמספק קבוע מי שתייה בתחילה בזכות מרים ואחר-כך בזכות משה. באספקת מים הקבועה יש תקלה זמנית ממיתת מרים עד האספקה המחודשת בזכות משה. בזמן הפסקת מי השתייה הטלפונים במוקד העירוני לא מפסיקים לצלצל ועל זה כבר נאמר: (כ,ג) וַיִּקֶּבּ הָעָם עִם מֹשֶׁה. מכל מקום אחרי שחודש אספקת המים הקבועה מהבאר המתגלגל, עכשיו בזכות משה, העם שמח, כפי שמתואר בהמשך הפרשה (כא,טז-יח): וּמֹשֶׁה (נסעו) בָּאָרָה הוּא הַבָּאָר אֲשֶׁר אָמַר ה' לְמֹשֶׁה אֲסֹף אֶת הָעָם וְאֶתְּנָה לָהֶם מַיִם. אִזּוֹ יִשְׁרָאֵל אֶת הַשִּׁיכָה הַזֹּאת עָלַי בָּאָר עָנּוּ לָהּ. בָּאָר חֲפֹרָה שָׂרִים כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם בְּמַחֲלָק בְּמִשְׁעָנֹתָם. שמחת העם הוא על הבאר ולא על הסלע. והבאר המתגלגל הוא עכשיו בזכות המחוקק שהוא משה. הסלע הוא משהוא אחר. הוא לא נייד, אלא מחובר לקרקע המציאות. יש שני סלעים. יש סלע שעומד ברפידים בתחילת המסע של ארבעים שנה נדודים במדבר ויש סלע שעומד בסוף המסע בכניסה לארץ ישראל. בפרשת בשלח (שמות יז) מסופר: וַיִּקְעוּ כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמֶּדְבַּר סִין ... וַיִּחַנּוּ בְּרַפִּידִים וְאֵין מֵיִם לְשִׁתָּת הָעָם. וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה ... הִפֵּיתָ בָצוֹר וַיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ מַיִם וַיִּשְׁתֶּה הָעָם וַיַּעַשׂ בֶּן מֹשֶׁה לְעֵינֵי זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל. זה נס כנגד הטבע, זה סותר את הטבע היבש של המדבר, משה נותן סתירה לסלע, לצור ובנס יוצאים משם מים לעם. זה קידוש ה' לְעֵינֵי זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל. אין כאן מקום לדיבורים. זה בתחילת המסע במדבר, אבל אחרי 40 שנה במדבר העמים, מגיעים קרוב לארץ ישראל. עכשיו יש צורך בחינוך אחר, בקידוש ה' מסוג אחר. לא שאין מי שתייה. הלא יש הבאר המתגלגל, קודם בזכות מרים ועכשיו בזכות משה. אבל יש להגיד כאן בקדש אמירה ארץ ישראלית ברורה. כאן מדברים! כאן לא מכים סתם. כאן זה עיר ללא אלימות. נכון שגם על ידי שמשה הכה כאן פעמיים על הסלע יצאו מים רבים, אבל אין זה קידוש ה' בארץ ישראל, זה מתאים למדבר העמים, לגלות, לרפידים. בקדש בכניסה לארץ ישראל הצווי האלוקי הוא (כ,ח): דַּבְּרֹתֶם אֶל הַסֵּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מִימָיו. ואם משה במקום לדבר אל הסלע, מכה פעמיים על הסלע הוא לא מתאים להוביל ולהנהיג את עם ישראל בארץ ישראל וען לא הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לִכְן לֹא תָבִיאוּ אֶת הַקֶּהֱל הַזֶּה אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם. הקידוש ה' של ארץ ישראל הוא שמכל סלע וגם מכל יהודי שנראה קשה וקשוח כסלע. אפשר להוציא לו את המיץ, את מימיו, את אישיותו לטובה ולברכה, דווקא על ידי שנגשים אליו ומדברים אתו. אין להתיימשך כלל! ואולי זה אפשר ללמוד גם מהשיר ששרו ישראל על הבאר המתגלגל שממשיך לתת מי שתייה: עָלִי בָּאָר עָנּוּ לָהּ. בָּאָר חֲפֹרָה שָׂרִים. הרב קוק בשנת תרצ"ב (1932) פרסם בעיתון "היסוד" של אותה תקופה, מאמר בשם "להוסיף אומץ" נגד הייאוש מהציונות בכלל והחילון של הציונות בפרט. במשל הוא מתאר את תהליך חפירת הבאר. רבים מתחילים לחפור באר כדי למצוא מים. באמצע החפירה רבים מתייאשים מלמצוא מים ופורשים ממלאכת החפירה. אחרי שסוף סוף החפירה מגיע עד לעומק איפה שיש מים, עוד פעם רבים מתייאשים, כאשר הם רואים שאלה מים דלוחים, מעופשים, לא ראויים לשתיה. ואז גם הם פורשים מהמשך החפירה ורק יחידים בעלי אמונה עמוקה נשארים וממשיכים להעמיק את החפירה עד שמתפרצים מהתהום מים נקיים טהורים וטעמיים. גם היום אנו זקוקים לדברי עידוד וחיוזוק האלה, הן בחיי הכלל והן בחיים הפרטיים. לפעמים מגיעים לייאוש ואם כבר מגיעים למשהו, מתברר שזה לא כל כך נקי וטהור, אבל בארץ ישראל אין להתיימשך, יש להמשיך להעמיק בכל יהודי באשר הוא בתוך המשפחה ומחוצה לה ולבסוף נזכה לעלות ממֶדְבַּר מִתְּנָה ומִמִּתְנָה נְחִילָאֵל.